

**Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

ГЕН ЦЗІНХЕН

УДК: 378.011.3-051:792.7

**ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ЗАСОБАМИ ЕСТРАДНОГО СПІВУ**

13.00.02 – теорія і методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент **Чурікова-Кушнір Ольга Дмитрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Мельничук Сергій Гаврилович**, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти;

кандидат педагогічних наук **Бондаренко Анжеліка Володимирівна**, ДВНЗ «Криворізький педагогічний інститут, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування.

Захист відбудеться «9» вересня 2015 року о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «8» серпня 2015 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л.І.Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Початок третього тисячоліття позначився модернізацією європейської освітньої системи у світовому масштабі, що задекларовано Болонським процесом, який мав на мені створення глобалізованого освітнього простору на основі міжнародного співробітництва для забезпечення широкого доступу молоді із різних країн до якісної вищої освіти.

Гармонізуючи національні досягнення різних країн та напрацьовані педагогічні технології і методики, Болонські домовленості визначають основою розвитку освіти гуманістичну парадигму, що передбачає визнання людини найвищою соціальною цінністю, найповніше розкриття її здібностей, забезпечення умов для самовизначення та самореалізації. У такому контексті зростає значення мистецьких дисциплін, зокрема музики, що якнайбільш сприяє „люди́нотворенню” засобами музичних образів, здатних проникати у внутрішній світ особистості, залучаючи її до надбань світової культури.

Реалізувати унікальні можливості музичного мистецтва у вихованні підростаючого покоління належить вчителю. Від його фахової підготовленості залежить успіх проведення музично-педагогічної роботи в школах.

Важливою складовою фахового становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва є вокально-виконавська підготовка – найбільш складна і багатофункціональна. Зокрема, вона передбачає формування вмінь демонструвати учням музичні твори у власному виконанні. Тож, поряд із вміннями художнього та технічно досконалого відтворення художніх образів музики, вчитель має володіти сценічною культурою, що охоплює комплекс естетичних вимірів поведінки, виконавської майстерності, інтерпретаційних умінь тощо.

Останнім часом все більшої популяризації у студентів музичних факультетів педагогічних університетів набуває спеціалізація „естрадний спів”. Як найбільш демократичний різновид вокального виконавства, естрадний спів займає значне місце у музичній культурі України та Китаю і все більш приваблює молодь. Однак, практика естрадного співу досить часто недостатньо враховує кращі традиції музичної культури, вокального виконавства. Зі сцени часто спостерігаються випадки неестетичного відтворення музичних образів, що може негативно позначитися на музичному вихованні школярів. Тож, важливим завданням майбутнього вчителя музичного мистецтва, як транслятора цінностей культури, є формування в учнів естетичного смаку, розуміння художніх особливостей естрадного співу, зокрема і прикладом власного виконання кращих зразків сучасної естрадної музики.

Дослідження вчених-педагогів (В.Антонюк, А.Болгарський, Чжоу Сяоянь, Шень Сянь, Цзоу Чанхай, Юй Ісюань, Юй Дуган та інші), психологів (Л. Бочкарьов, І. Калмиков, Г. Шпет та інші) підкреслюють, що сучасна вокальна музика активно впливає на формування особистості: її свідомості, мислення, відчуттів. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що вокальна проблематика у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва представлена з різних точок зору, зокрема методичної (О. Баженова, К. Барвінська, В. Ємельянов, О. Плеханова, Є. Проворова та інші), технологічної (Н. Гребенюк, В. Ємельянов, Л. Дмитрієв, К. Матвєєва, А. Менабені, А. Саркісян, Гу Юй Мей, Вей Лімін, У Лін Фень, Чжен Сяо Ін, Чжоу Чжен Сун та інші), інтерпретаційної (Бу Гуолінг, Г. Панченко, О.Чурікова-Кушнір та інші), соціокультурної (В. Бриліна, А. Соколов, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь, Лю Лан та інші), творчо-саморозвивальної (А. Васильєва, Ван Ханьху та інші), художньо-артистичної (Ван Шаньху, Ю. Єлісовенко, О. Єрошенко, Ін Ює, Сює Сяоцінь, Ху Дуньє та інші). Останнім часом актуалізуються дослідження, присвячені проблемам сучасного естрадного виконавства (С. Гмиріна, В. Кругляков, О. Сметана та інші), вокальної культури (Т. Ткаченко, Ван Цзяньшу, Вей Лімін, Чжу Цзюньцяо та ін.).

Однак, попри значущість кола розглянутих питань з вокально-виконавської, зокрема естрадно-виконавської підготовки майбутнього вчителя, проблема формування його сценічної культури у процесі естрадного співу поки що не дістала належного наукового висвітлення. Недостатня теоретична і методична розробка даної проблеми негативно впливає на якість підготовки фахівців у галузі музичної освіти, що породжує суперечності між зростаючими вимогами до фахової підготовленості вчителів музичного мистецтва і усталеною практикою вокального навчання; високим освітньо-виховним потенціалом сучасної естрадної музики і недостатнім визначенням педагогічної доцільності її використання; високим попитом вокально-естрадного виконавства у студентської молоді і відсутністю спеціального методичного забезпечення щодо формування сценічної культури як засобу комунікації з аудиторією та педагогічного впливу на школярів.

Актуальність, теоретична і практична значущість проблеми, її недостатнє висвітлення у науково-методичній літературі, необхідність подолання визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *„Формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри співів і диригування Інституту культури і мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка та кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова і складає частину

наукового напрямку „Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музики”. Тема дисертації затверджена вченою радою НПУ імені М. Драгоманова (протокол № 5 від 13.12.2013 р.)

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами естрадного співу.

Об’єкт дослідження – процес вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методика формування сценічної культури студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів у процесі навчання естрадного співу.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан розробки досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці;
- теоретично обґрунтувати та визначити сутність та зміст сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у контексті вокально-виконавської підготовки;
- визначити особливості та теоретично обґрунтувати структуру сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі естрадного співу;
- розробити критерії, показники та виявити рівні сформованості сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва;
- розробити та експериментально перевірити поетапну методику формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові ідеї в галузі філософії освіти, педагогіки, психології, мистецтвознавства, висновки сучасних міждисциплінарних досліджень щодо різних напрямів підготовки вчителів музики в педагогічному процесі вищої школи, визначення шляхів її оптимізації з позиції вокальної підготовки студентів до роботи в школах Китаю та України; багатогранне розуміння культури як соціально-історично сформованого феномену науки і практики (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, М. Михайличенко); теоретико-методологічні засади мистецької освіти та формування педагога-музиканта ХХІ ст. (А. Болгарський, А. Козир, Л. Масол, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Ростовський, О. Хижна, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.); фундаментальні праці видатних діячів різних напрямків про роль національної культури і різних видів мистецтва як засобу творення особистості та її духовного збагачення (Б. Асаф’єв, Ю. Борев, Л. Виготський, Г. Меднікова, Є. Назайкінський, О. Олексюк, О. Отич, Ю. Руденко, В. Сухомлинський, М. Ткач, А. Щербо, Б. Яворський та ін.); психолого-педагогічні концепції теорії та практики розвитку творчих здібностей (Л. Бочкар’єв, Н. Гузій, В. Петрушин, К. Платонов, В. Ражніков та ін.); дослідження духовної спадщини культурних паралелей „Схід-

Захід” (Л. Гусейнова, Е. Кучменко, О. Шевнюк та ін.); дослідження музичної культури Китаю як китайських учених (Бай Юнь-шен, Ван Говей, Ван Чао-вень, Лі Фан, Фан Дінь-Тан, Чень Лін-жуй та ін.), так і дослідників з інших країн світу (В. Алексеєв, О. Васильченко, В. Виноградова, Р. Грубер, М. Михайлов, Л. Сакетті, М. Чулак і та ін.); дослідження проблем естрадного виконавства (С.Гмиріна, В.Кругляков, О.Сметана, В.Піддубник); науково-методичні праці в сфері вокального навчання китайських (Вей Лімін, Цзин Нань, Ян Хун Нянь, Ціо Ли, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун та ін.) та українських авторів (В. Антонюк, Н. Гребенюк, А. Зданович, Н. Малишев, А. Менабені, Ю. Юцевич та ін.); дослідження механізмів вокальної підготовки майбутнього фахівця в педагогічних університетах (Л. Василенко, Л. Гавриленко, І. Гринчук, О. Маруфенко, А. Ткачук та ін.).

Методи дослідження. Для розв’язання поданих завдань, використано такі *теоретичні та емпіричні методи*: аналіз філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень, нормативних документів, а також реального досвіду викладачів вищих музично-педагогічних закладів із метою встановлення рівня теоретичного й практичного розв’язання проблеми дослідження; систематизація та узагальнення науково-теоретичних і дослідних даних; анкетування, бесіди, тестування, інструктаж, демонстрування, спостереження, обговорення, опитування, експертні оцінки, експрес-інтерв’ю, педагогічний експеримент; *методи математичної обробки результатів* (кількісний аналіз реального стану окресленої проблеми, відстеження динаміки отриманих результатів, статистична обробка експериментальних даних).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено методику формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва на основі активізації мотиваційної, когнітивної і діяльнісної сфер особистості у процесі опанування естрадного співу; обґрунтовано компонентну структуру сценічної культури, розкрито особливості її формування у китайських студентів; визначено критерії та показники, рівні сформованості означеного феномена;

- *уточнено* зміст поняття „сценічна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва”; систематизовано педагогічні підходи і принципи досліджуваного напрямку фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва;

- *подальшого розвитку набули* засоби комплексної діагностики стану вокальної підготовки студентів музично-педагогічних спеціалізацій, методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Практичне значення дослідження полягає в ефективній апробації розробленої поетапної методики формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу, яка забезпечує оптимізацію цього процесу. Основні теоретичні положення

дослідження та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах „Методика музичного виховання”, „Методика вокальної підготовки студентів ” у процесі індивідуальних занять з постановки голосу майбутніх учителів музики. Систематизація методичних положень досліджуваного феномена дозволяє інтегрувати їх в освітнє середовище КНР з урахуванням національних, ментальних та культурних особливостей. На базі дисертації можна розробити навчально-методичний курс з естрадного навчання та формування сценічної культури студентів середніх і вищих музичних навчальних закладів Китаю.

Апробація і впровадження результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на V Міжнародній науково-практичній конференції „Гуманістичні орієнтири мистецької освіти ” (Київ, 2013), Міжнародній науково-методичній конференції „Мистецька освіта у вимірах сучасності” (Київ 2014); Всеукраїнському науковому семінарі „XI Педагогічні читання пам’яті О.П. Рудницької ” (Київ, 2014); III Всеукраїнській науково-практичній конференції „Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи” (Умань, 2011), на звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, засіданнях кафедри співів і диригування Державного закладу „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” .

Впровадження результатів дослідження здійснено у навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова (довідка № 07-12/3151 від 17.10. 2014 р.), Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 381 від 11.11.2014 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17/ 15-811 від 24.03.2015 р.), Інституту Уаньсі м. Лу Ан (Китай) (довідка № 1346 від 27.06.2014р).

Публікації. Основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, його результати та висновки висвітлені у 7 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких – у фахових виданнях з педагогіки.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (254 найменувань, з них 15 іноземними мовами). Основний текст дисертації складає 178 сторінок, загальний обсяг роботи – 204 сторінок. Робота містить 10 таблиць, 10 рисунків, що разом з додатками становить 26 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито методологічні та теоретичні основи формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами естрадного співу, охарактеризовано методи, показано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – *„Теоретичні основи дослідження проблеми формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу”* – зроблено ретроспективний аналіз психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження. Виокремлено особливості формування сценічної культури студентів інститутів мистецтв педагогічних університетів. Визначено роль сценічної культури у музично-педагогічній практиці, подано характеристику сучасних здобутків педагогіки в цій галузі, наведено авторське розуміння сутності означеного феномена.

З позиції системного, культурологічного, особистісного, діяльнісного і компетентнісного підходів та узагальнення висновків наукових досліджень з проблем формування культури майбутнього вчителя (Е. Абдулін, В. Андрущенко, Г. Балл, А. Болгарський, Вей Лімін, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, Т. Танько, Чжан Цен, Цао Лі та ін.) було окреслено такі сутнісні ознаки сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва: сценічна культура є частиною загальної культури і виконує функцію специфічного проектування загальної культури у сферу музично-педагогічної діяльності; сценічна культура є показником музично-педагогічної практики вчителя, що виявляється у різних формах концертної діяльності; сценічна культура визначає рівень творчої концертно-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва; особливості реалізації та формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва обумовлюються музично-індивідуальними, творчими, психолого-фізіологічними та віковими характеристиками, наявністю музичного досвіду особистості.

На основі аналізу специфіки педагогічної роботи вчителя музичного мистецтва, що поєднує музично-виховну та концертно-просвітницьку діяльність (А. Болгарський, Т. Жигінас, А. Козир, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Щолокова, Цзінь Нань, Ян Хун Нянь та ін.) подано авторське тлумачення поняття *„сценічна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва”* як багаторівневої сукупності фізичних, моральних і духовних якостей особистості вчителя, які в єдності своїй породжують гармонію добра і краси у вивченні мистецтва музики в умовах концертної музично-виконавської діяльності, а також сприяють особистісному та професійно-педагогічному саморозвитку.

У розділі охарактеризовано естрадний спів як різновид музичного мистецтва та важливий напрямок вокальної підготовки студентів педагогічних університетів. На основі аналізу методичної та музикознавчої літератури (Н. Дрожжина, С. Клітін, О.Уварова, Цзэн Хун, Чжан Цзянь Го та ін.), а також естрадно-виконавського досвіду співаків (В.Івасюк, Є.Мартинов, Н.Яремчук, Сунь Нань, Лю Хуан та ін.) визначено, що естрадний спів є найбільш демократичним і поширеним видом вокального мистецтва, хоча має відносно невеликий історичний шлях розвитку, який сформувався у світовому просторі як унікальне музично-художнє явище й відрізняється своєрідною музичною стилістикою та музичною естетикою.

Естрадний спів поєднує техніку академічного вокалу і народного співу, а також ряд специфічних прийомів, характерних саме для естради (великий діапазон втілення вокальних можливостей – від нашіптування до крику; використання мікрофонів і пошук специфічних звучань; надання провідної ролі ритму і гучності; використання специфічних прийомів володіння гучністю; створення звукового балансу ансамблю; використання різних звуковідтворень (сип, крик, фальцет, субтон, мікст, гучний голос тощо). Специфіка естрадного співу визначається музично-естетичним досвідом особистості загалом та досвідом музичного сприйняття творів естрадного напрямку зокрема, а також використанням специфічних технічних засобів (мікрофон, монітори, звуко-підсилювальна апаратура, навушники тощо). Так, на основі всебічного аналізу техніки естрадного виконавства визначено, що навчання студентів естрадного співу має базуватися на кращих традиціях академічної вокальної школи з урахуванням сучасних естрадно-виконавських технік і спрямовуватися, зокрема, на формування вмінь відтворювати музичні образи у процесі сценічного виконання. Естрадний спів розглядається як засіб формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, а окреслені характеристики естрадного виконавства позначилися у змістових аспектах компонентної структури досліджуваного феномена.

У структурі сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва виділено три блоки структурних компонентів: *мотиваційний, когнітивний, діяльнісний*.

Мотиваційний компонент характеризує інтерес та захопленість студентів вокально-естрадною діяльністю, націленість на пізнання естрадних традицій та співацьке самовдосконалення. Компонент об'єднує систему мотивів щодо ставлення особистості до навчання, детермінує і пронизує сферу психічної активності.

Когнітивний компонент виявляється в активній пізнавальній діяльності студентів щодо музичного навчання, можливостей вдосконалення вокальної техніки, оцінювання сценічної поведінки та власного естрадно-виконавського досвіду. Даний компонент представляє систему пізнавальних розумових конструктів, що забезпечують адекватне сприймання, відображення, осмислення інформації щодо сценічної

культури виконання музичних творів; пізнання і конструювання процесу навчання естрадному співу, що виявляється у наявності аналітико-синтетичних, прогностичних, конструктивно-проектувальних умінь, які базуються на знаннях психолого-педагогічних та методичних дисциплін.

Діяльнісний компонент окреслює сукупність необхідних знань та вмінь, що визначають можливості реалізації естрадно-співацької діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Передбачає наявність умінь актуалізувати у потрібний момент накопичені професійні знання та вміння, володіння технологією естрадного виконавства та педагогічними вміннями організації музично-виконавської діяльності учнів.

Визначені теоретичні положення стали основою розробки методичного забезпечення формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами естрадного співу.

У другому розділі – „*Методичні основи формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу*” – визначено основні принципи, педагогічні умови, методи та прийоми формування сценічної культури студентів музично-педагогічних факультетів, окреслено етапи проведення педагогічної роботи, що дало можливість розробки організаційно-методичної моделі формування досліджуваного феномена.

Моделювання процесу формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва ґрунтувалося на принципах *естетичної спрямованості навчального процесу; культуровідповідності; індивідуалізації; творчого самовираження; емоційної насиченості навчання; комплексного впливу; педагогічного артистизму.*

Принцип естетичної спрямованості орієнтував змістове наповнення навчального процесу на сприймання мистецтва, як втілення прекрасного у житті людини. Принцип культуровідповідності передбачав висвітлення соціальних функцій мистецької діяльності та зорієнтовував навчальний процес на усвідомлення значущості культури у навикишньому житті. Згідно принципу індивідуалізації, навчання студентів естрадного співу мало будуватися на урахуванні індивідуальних можливостей кожної особистості (фізіологічних, психологічних) та вокально-виконавського досвіду. Принцип творчого самовираження орієнтував на активізацію особистісного ставлення студентів до виконуваних творів, втілення власних думок і переживань у процесі естрадно-виконавської діяльності. Принцип емоційної насиченості акцентував необхідність формування умінь безпосереднього пристрасного переживання художніх образів естрадних пісень та адекватності усвідомлення свого емоційного стану. Принцип комплексного впливу визначав цілісність навчального процесу та орієнтував на усвідомлення багатогранності художнього образу виконуваного твору завдяки реалізації різноманітних засобів та прийомів авторського задуму. Принцип педагогічного артистизму спрямовував на

формування вмінь презентації музичних творів учнівській аудиторії, емоційного впливу на школярів через розкриття і сценічне відтворення художніх образів естрадно-вокальних творів.

Для успішності проведення педагогічної роботи означеного напрямку було визначено **педагогічні умови** формування сценічної культури студентів, а саме: *створення творчої атмосфери на заняттях естрадного співу; інтеграція індивідуально-аудиторної й концертної діяльності студентів; активізація вокально-естрадної діяльності студентів на основі самовираження.*

За умови „створення творчої атмосфери на заняттях естрадного співу”, що передбачала забезпечення відкритості студента до творчої взаємодії з викладачем у навчальному процесі та навколишнім соціокультурним середовищем, було визначено використання таких **методів**: *психологічної підтримки; створення ситуацій „успіху”; емоційно-образної концентрації; сценічно-рухової витримки; рольової гри; музично-акторського тренінгу.* Означені методи сприяють психологічному розкріпаченню, вивільненню творчих сил, орієнтують студента на творчий пошук, активне обговорення з викладачем можливостей власного саморозвитку, визначення перспектив вокально-виконавської діяльності.

За умови „інтеграції індивідуально-аудиторної й концертної діяльності студентів”, що орієнтувала на оптимальне використання студентом напрацьованої у процесі індивідуальних занять естрадно-виконавської техніки у концертній діяльності передбачалося використання таких **методів** педагогічної роботи: *уявної аудиторії; виконання вокально-хореографічних завдань-етюдів; перенесення відпрацьованих вокальних навичок та сценічної поведінки у різні ситуації виконання вокальних творів.* Такі методи забезпечують цілісність навчального процесу у підготовці студента до концертного виступу.

Педагогічна умова „активізація вокально-естрадної діяльності студентів на основі самовираження” передбачала забезпечення активного включення емоційної сфери та рефлексивних механізмів студента у процесі естрадного виконавства, втілення власних думок та почуттів у процесі виконання естрадних творів. Передбачалося використання **методів**: *активізації особистісного ставлення до виконуваних музичних творів; презентації власних можливостей в естрадно-виконавській діяльності; рефлексивного осмислення власних думок і почуттів у виконанні естрадних творів.* Означені методи використовуються індивідуально із урахуванням особистісних характеристик студента.

Послідовність проведення педагогічної роботи була визначена згідно перебігу мотиваційно-стимулюючого, інформаційно-накопичувального, діяльнісно-коригувального та творчо-самостійного етапів.

Визначення принципів, педагогічних умов, методів та етапів педагогічної роботи уможливило розробку організаційно-методичної

моделі формування сценічної культури студентів інститутів мистецтва (Рис. 1).

Рис.1. Організаційно-методична модель формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва

У **третьому розділі** – *„Дослідно-експериментальна робота з формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу”* - розроблено критерії та показники сформованості сценічної культури студентів інститутів мистецтв, згідно яких визначено рівні сформованості означеного феномена, представлено результати констатувального та формувального експериментів.

Діагностування стану сформованості сценічної культури студентів інститутів мистецтв проводилося на основі розробленого критеріального апарату, відповідно до структури сценічної культури.

До *мотиваційного* компонента було розроблено **мотиваційно-емоційний критерій**, що визначає ступінь спрямованості студента на музично-виконавську діяльність, зацікавленість естрадним співом. Показники критерію: ступінь особистісної зацікавленості та інтерес до вокально-естрадного мистецтва; бажання вивчати твори іноземною мовою у процесі вокально-естрадного навчання; установка на актуалізацію творчих можливостей.

До *когнітивного* компонента розроблено **пізнавально-інформаційний критерій**, що визначає ступінь інформованості студента у галузі музичного, зокрема естрадного виконавства. Показники критерію: ступінь пізнавальної активності у вивченні вокально-естрадного мистецтва; міра усвідомлення основних акторсько-сценічних особливостей при виконанні естрадних пісень; міра розуміння музично-виражальних засобів відтворення образного змісту естрадної пісні у виконавській діяльності.

До *творчого* компонента розроблено **творчо-діяльнісний критерій**, що визначає ступінь творчої активності та самовираження у процесі естрадно-виконавської діяльності. Показники критерію: міра спроможності студентів до самостійного вибору та опрацювання виконавських засобів; ступінь здатності до інтерпретації вокальних творів на основі набутого музично-виконавського досвіду; ступінь сформованості умінь самоконтролю та самооцінки виконання вокальних творів.

У результаті проведення констатувального експерименту, що охопив 212 респондентів України та Китаю, було визначено **рівні** сформованості сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва:

Низький рівень сформованості сценічної культури охарактеризовано недостатністю самостійності студентів у пізнанні музично-образного змісту вокальних творів, про що свідчить відсутність цілісності осягнення змісту музично-художніх образів, розуміння закономірностей вокальної та сценічної виразності. Виконання вокального твору зводиться лише до репродуктивного наслідування виконавських дій. Відсутнє особистісне ставлення до музично-художнього образу, обмежені сценічні дії або супроводжуються неадекватністю емоційного реагування. Незадовільний стан мотиваційної цілеспрямованості, наявності мотивів і бажання, що спонукали б до роботи з учнями в умовах загальноосвітньої школи;

прагнення до творчої самореалізації носить нестійкий характер; слабо виражені артистизм, комунікативність, креативність. Знання історії вокально-естрадного мистецтва представлено уривчастими відомостями. Обмежений фаховим тезаурус, що проявляється у недостатньо теоретичній обізнаності (поверховість і хаотичність знань та слабка їх дієвість), відчувається утруднення використання набутих вокальних знань, умінь та навичок у практичній роботі, що потребує підтримки викладача і внесення коректив у вокально-естрадну діяльність студента; знижені креативні здібності, творча уява і фантазія потребують інтенсифікації, тому проявляється слабка ініціативність і поверхова реалізація творчого потенціалу (52% респондентів).

Середній рівень сценічної культури студентів позначений певними ознаками осмисленості сценічного виконання вокальних творів, про що свідчить розуміння виражальних можливостей вокального твору, адекватність вибору естрадно-виконавських засобів. Такі студенти сприймають музично-художні образи переважно конкретного змісту. Власні емоційні реакції студентів не достатньо усвідомлені. За допомогою викладача такі студенти спроможні відпрацювати необхідні вокально-технічні та сценічні прийоми виконання вокального твору. Демонструються знання історичних відомостей з вокально-естрадного мистецтва. Однак, репродуктивний характер навчальної діяльності гальмує прояв їх суб'єктивних оцінок, індивідуального переживання, прояву власної ініціативи в трактуванні та інтерпретації музично-художнього образу. Студенти відзначаються нестійким інтересом саме до вокально-естрадної діяльності; середнім ступенем вираженості артистизму, комунікативності, креативності. Студенти потребують певної допомоги і підтримки викладачів в організації вокально-естрадної роботи. В цілому володіють вокально-естрадними уміннями та навичками (32% респондентів).

Високий рівень сценічної культури характеризується високою здатністю студентів до цілісного сприйняття змісту, форми музично-художніх образів. Стійкий інтерес до співу та естрадної діяльності забезпечує пізнавальну активність студентів, прагнення до усвідомлення сутності сценічного задуму музично-художнього образу та сприяє вияву власного суб'єктивного ставлення до нього, його емоційного переживання, співвідчуття та естетичного оцінювання. Естрадно-виконавська діяльність студентів цього рівня має творчий та ініціативний характер. Високий рівень наполегливості у самостійному пошуку та відпрацюванні сценічних навичок та прийомів відтворення музично-художніх образів у концертному виконанні. Позитивне ставлення та стійкий інтерес до вокально-естрадної діяльності, яка проявляється в бажанні самоудосконалювати свої сценічні вміння та навички. Студенти цього рівня характеризуються достатньо розвинутою здатністю до різних форм вокальної діяльності (від навчальної до концертно-виконавської), творчо застосовують вокальні знання, вміння

та навички у репетиційній та концертній роботі. Характеризуються високим ступенем підготовленості до практичної вокально-естрадної діяльності (системністю і ґрунтовністю фахових знань, сформованістю виконавських умінь та їх дієвістю); демонструють здатність до вокально-естрадної роботи зі школярами; яскрава вираженість артистизму, комунікативності, креативності (16 % респондентів).

Для проведення формувального експерименту було сформовано експериментальну і контрольну групи, до складу яких увійшло 125 студентів (63 чол. ЕГ і 62 чол. КГ).

Проведення формувального експерименту підпорядковувалося перевірці дієвості розробленої спеціальної методики формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу. Методика ґрунтувалася на активізації мотиваційної, когнітивної і діяльнісної сфер особистості студента у процесі опанування естрадного співу і передбачала поетапність проведення педагогічної роботи. Поступовість формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі індивідуальних занять, у нестандартних ситуаціях інформаційно-масової та творчо-колективної роботи забезпечувалося розробкою змісту, форм і методів педагогічної роботи відповідно до *мотиваційно-стимулюючого, інформаційно-накопичувального, діяльнісно-коригувального та творчо-самостійного етапів*.

Перший етап дослідної роботи (*мотиваційно-стимулюючий*) спрямовувався на формування мотивації студентів до концертних виступів, самоосмислення власного спілкування з музикою та визначення педагогічних орієнтирів сценічного виконання естрадних творів перед учнями. Педагогічну роботу було спрямовано на формування установки студентів на самоосмислення творів естрадної музики, усвідомлення важливості формування особистісних якостей, які сприяють саморегулюванню внутрішнього стану у процесі сценічного виконання естрадних творів, забезпечують педагогічний вплив на учнівську аудиторію. Пошук набуття співацьких умінь, розвитку інтересу до естрадно-сценічної діяльності, вияву художньо-естетичних потреб в естрадному виконавстві спрямовувався на формування ступеню умотивованості набуття вокально-сценічних знань, умінь та навичок майбутнього вчителя музичного мистецтва завдяки **методам: міні-лекції, міні-бесіди, тренінги, моделювання конкретних ситуацій репетиційної роботи, рольової гри**.

Другий етап формувального експерименту (*інформаційно-накопичувальний*) спрямовувався на поповнення, узагальнення та систематизацію теоретичних знань студентів з вокально-естрадного мистецтва. Завданням педагогічної роботи було формування вокальної ерудованості майбутніх учителів, активізація пізнавальної діяльності студентів у сфері естрадного виконавства. Пошук смислового впливу

естрадної музики, формування пізнавальних потреб та набуття знань з вокально-естрадного мистецтва забезпечувалося **методами**: *колективних бесід, обговорень, дискусій, проєктивних вправ, самостійного добору та аналізу музичного і методичного матеріалу.*

Третій етап формувального експерименту (*діяльнісно-коригувальний*) спрямовувався на відпрацювання вокально-виконавських умінь та навичок естрадного співу, а також умінь донести зміст виконуваних музичних творів до аудиторії. На цьому етапі студенти активно включалися до практичної діяльності, яка сприяла поглибленню їх фахової підготовки та стимулювала до концертних виступів. Найбільш вживаними **методами** педагогічної роботи були: *пошук вирішення творчих завдань, рольові ігри, активізація особистісного ставлення до виконуваних творів, емоційно-образної концентрації, музично-акторського тренінгу.*

Четвертий етап (*творчо-самостійний*) став підсумковим у проведенні формувального експерименту, спрямовувався на актуалізацію і розвиток творчих можливостей студентів у самостійному вирішенні концертно-виконавських завдань, самоспостереження та самоаналіз свого власного сценічного досвіду. Завданням педагогічної роботи було визначено: заохочення студентів до безпосереднього прояву творчо-виконавських якостей у процесі сценічного виконання естрадних творів, формування естетичних орієнтацій та аналітично-критичної оцінки концертно-сценічного виконання музичних творів, творче збагачення особистості кожного студента у процесі „діалогу” з музикою та аудиторією. Ці завдання вирішувалися за допомогою **методів**: *перенесення відпрацьованих вокальних навичок у різні ситуації сценічної діяльності, емоційно-образної концентрації, презентації власних можливостей в естрадно-виконавській діяльності, рефлексивного осмислення власних думок і почуттів у процесі виконання естрадних творів.*

Після проведення формувального експерименту було проведено прикінцевий зріз, який виявив позитивні зміни у рівнях сформованості сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва (Табл. 1).

З метою визначення середніх показників сформованості сценічної культури у студентів контрольної та експериментальної груп згідно структурних компонентів досліджуваного феномена (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного) було проведено загально прийняту математичну операцію вимірювання середнього значення за формулою:

$$X = \frac{a+b+v}{n}$$

де „a” – значення першого мотиваційного компонента;

„b” – значення другого когнітивного компонента;

„v” – значення третього діяльнісного компонента;

„X” – середній показник.

Таблиця 1

**Динаміка формування сценічної культури у студентів
контрольної та експериментальної груп
(у відсотках)**

Компоненти	Високий рівень				Середній рівень				Низький рівень			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	До експ	Після експ	До експ	Після експ	До експ	Після експ	До експ	Після експ	До експ	Після експ	До експ	Після експ
Мотиваційний	16,1	17,7	15,9	53,9	30,7	30,7	33,3	34,9	53,2	51,6	50,8	11,1
Когнітивний	14,5	17,7	17,5	55,6	33,9	35,5	31,7	36,5	51,6	46,8	50,8	7,9
Діяльнісний	17,7	19,4	15,9	52,4	32,3	33,9	30,2	38,1	50,0	46,8	53,9	9,5
Загальний показник сформованості СК	16,1	18,3	16,4	53,9	32,3	33,3	31,7	36,5	51,6	48,4	51,8	9,5

Порівняльний аналіз статистичних даних засвідчив, що після проведення формувального дослідження високий рівень сформованості сценічної культури у студентів експериментальної групи збільшився на <37,5%, середній збільшився на <5,5%, низький рівень зменшився на >42,3%. Це відбулось за рахунок якісного переходу обстежуваних на більш високі рівні. В контрольній групі суттєвих змін не відбулось: високий рівень збільшився на <2,2%; середній збільшився на <1,1%; низький зменшився на >3,6%.

Результативність проведеної дослідно-експериментальної роботи підтверджена за допомогою застосування методів математичної статистики: χ^2 -критерія Пірсона та критерія ϕ^* Фішера (кутове перетворення Фішера). За допомогою χ^2 -критерію Пірсона визначено достовірність відмінностей між рівнями знань студентів контрольних і експериментальних груп після формувального етапу експерименту. Для визначення саме на якому рівні ці відмінності відбулися (зросла кількість позитивних чи незадовільних оцінок) використовувався критерій ϕ^* Фішера, що забезпечило можливість стверджувати про ймовірність результатів, близької до 1 (100%).

Обробка експериментальних даних методами математичної статистики підтвердила достовірність отриманих результатів, що доводить дієвість та ефективність запропонованої методики, здатної забезпечити процес формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування сценічної культури майбутніх учителів музики музичного мистецтва, що знайшло відображення у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці відповідної методики.

1. Актуальність проблеми формування сценічної культури майбутніх учителів музики музичного мистецтва визначається сучасними вимогами до фахової підготовки майбутніх педагогів-музикантів, що орієнтують на духовне зростання, формування творчих якостей сучасними засобами музичної освіти.

У студентів музичних факультетів педагогічних університетів України та Китаю все більшої популярності набуває спеціалізація „естрадний спів”, що входить до вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Основою успішної вокально-естрадної діяльності майбутнього учителя музичного мистецтва є сценічна культура, що визначає високохудожнє відтворення музичного твору, естетичний смак виконавця у його поведінці на сцені, транслявання естетичних цінностей учнівській аудиторії.

2. На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми дослідження та узагальнення практичного досвіду доведено, що сценічна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва є складовою його музичної і педагогічної культури і реалізується у практиці концертної музично-виконавської діяльності. Сутність поняття „сценічна культура майбутнього учителя музичного мистецтва” розглядається як *багаторівнева сукупність фізичних, моральних і духовних якостей особистості вчителя, які в єдності своїй породжують гармонію добра і краси у вивченні мистецтва музики в умовах концертної музично-виконавської діяльності, а також сприяють особистісному та професійному саморозвитку.*

3. У дослідженні окреслено сутнісні характеристики сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, що визначають її частиною загальної культури, що виконує функцію специфічного її проектування у сферу музично-педагогічної діяльності; як показника музично-педагогічної та концертно-виконавської практики вчителя, що виявляється у різних формах сценічної діяльності. Визначено, що особливості реалізації та формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва обумовлюються музично-індивідуальними, творчими, психолого-фізіологічними та віковими характеристиками, наявністю музичного досвіду особистості.

У структурі сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва виділено три блоки компонентів: *мотиваційний, когнітивний, діяльнісний*.

4. Розроблено критерії та показники сформованості сценічної культури майбутнього учителя музичного мистецтва, а саме:

- **мотиваційно-емоційний критерій** – визначає ступінь спрямованості студента на музично-виконавську діяльність, зацікавленість естрадним співом. Характеризується показниками: ступінь особистісної зацікавленості та інтерес до вокально-естрадного мистецтва; бажання вивчати твори іноземною мовою у процесі вокально-естрадного навчання; установка на актуалізацію творчих можливостей;

- **пізнавальний-інформаційний критерій** – визначає ступінь інформованості студента у галузі музичного, зокрема естрадного виконавства. Характеризується показниками: ступінь пізнавальної активності у вивченні вокально-естрадного мистецтва; міра усвідомлення основних акторсько-сценічних особливостей при виконанні естрадних пісень; міра розуміння музично-виражальних засобів відтворення образного змісту естрадної пісні у виконавській діяльності;

- **творчо-діяльнісний критерій** – визначає ступінь творчої активності та самовираження у процесі естрадно-виконавської діяльності. Характеризується показниками: міра спроможності студентів до самостійного вибору та опрацювання виконавських засобів; ступінь здатності до інтерпретації вокальних творів на основі набутого музично-виконавського досвіду; ступінь сформованості умінь самоконтролю та самооцінки виконання вокальних творів.

На основі вищезазначених критеріїв та показників розроблено **рівні** сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва: високий, середній, низький з наданням якісних характеристик.

5. На основі теоретичного аналізу феномена сценічної культури та узагальнення результатів констатувального етапу експериментального дослідження розроблено принципи, педагогічні умови, форми та методи формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у засобах естрадного співу. Основними положеннями формування сценічної культури такі принципи: *принцип естетичної спрямованості; принцип забезпечення культуровідповідності; принцип індивідуалізації; принцип творчого самовираження; принцип емоційної насиченості навчання; принцип комплексного впливу; принцип педагогічного артистизму.* Згідно принципів визначено доцільним забезпечення таких педагогічних умов: *створення творчої атмосфери на заняттях естрадного співу; інтеграція індивідуально-аудиторної й концертної діяльності студентів;* активізація вокально-естрадної діяльності студентів на основі самовираження. Означені педагогічні умови передбачають використання таких основних **методів**: психологічної підтримки; створення ситуацій „успіху”; емоційно-образної концентрації; сценічно-рухової витримки; рольової гри; музично-акторського тренінгу; виконання вокально-хореографічних завдань-етюдів; уявної аудиторії; перенесення відпрацьованих вокальних навичок

та сценічної поведінки у різні ситуації виконання вокальних творів; активізації особистісного ставлення до виконуваних музичних творів; презентації власних можливостей в естрадно-виконавській діяльності; рефлексивного осмислення власних думок і почуттів у виконанні естрадних творів.

6. Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, що зорієнтована на активізацію мотиваційної, когнітивної і діяльнісної сфер особистості у процесі опанування естрадного співу. Послідовність використання методів формування сценічної культури зорієнтована на поступове формування структурних компонентів досліджуваного феномена: *мотиваційно-стимулюючий етап* спрямовувався на формування мотиваційного компоненту сценічної культури; *інформаційно-накопичувальний* передбачав розвиток когнітивного компоненту; *діяльнісно-коригувальний* зорієнтований на формування діяльнісного компоненту; *творчо-самостійний* зорієнтований на узагальнення педагогічної роботи і прояв самостійності студента в естрадно-виконавській діяльності. Організація *форм* роботи (індивідуальні та групові заняття, концертна діяльність студентів) підпорядковувалася поетапному формуванню сценічної культури; забезпечення необхідної інформованості студентів до означеного виду діяльності та усвідомлення об'єктивних засад естрадно-виконавського процесу, виражальних засобів втілення художнього образу музики у сценічному виконанні, відпрацювання необхідних виконавських умінь щодо відтворення художньо-образного змісту музики, набуття досвіду емоційного співпереживання, осмислення власних відчуттів під час виконання естрадних творів, педагогічного аналізу та оцінювання власної естрадно-виконавської діяльності.

Результати формувального експерименту та порівняльний аналіз отриманих даних в експериментальній та контрольній групах за результатами контрольних зрізів довели дієвість та ефективність розробленої методики формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань, що стосуються проблеми сценічної культури вчителя музичного мистецтва. Потребує спеціальних досліджень проблема розробки новітніх технологій естрадно-співацької діяльності вчителя у загальноосвітніх закладах, визначення педагогічної доцільності естрадно-виконавського репертуару у роботі з різновіковою аудиторією школярів.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

1. *Ген Цзінхен*. Основи формування співацької культури особистості в історичному аспекті / Ген Цзінхен // Наукові записки. Серія „Психолого-педагогічні науки” (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. – 2013. – № 1. – С.237-241.
2. *Ген Цзінхен*. Формування сценічної культури у майбутніх естрадних співаків/ Ген Цзінхен // Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. - Умань : ФОП Жовтий О. О., 2013. - Випуск 8. - Частина 1. – 239-244.
3. *Ген Цзінхен*. Система вокальних умінь як основа професійної підготовки майбутнього вчителя музики/ Ген Цзінхен // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 16 (21). Частина 1. – К.: НПУ, 2014. – С. 68-71.
4. *Ген Цзінхен*. Методи психологічної підготовки майбутнього вчителя музики до концертного виступу/ Ген Цзінхен // Педагогічний дискус: зб. наук. праць/ гол. Ред.. І.М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА. – 2014. – Вип. 17. –С. С.200-203.
5. *Ген Цзінхен*. Педагогічні умови формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу / Ген Цзінхен // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. – Вип.718 – С.33-38.
6. *Ген Цзінхен*. Формирование сценической культуры будущих учителей музыки средствами эстрадного пения как проблема теории и методики музыкального обучения / Ген Цзінхен // Педагогическое образование университетского типа: культурные традиции, современное состояние, взгляд в будущее: материалы международной научно-практической конференции 14-15 ноября 2013 года: в 2 т./ науч.ред. Е.В.Бондаревская; Южный федеральный университет. – Ростов-на-Дону: Издательство Южного федерального университета, 2013. – Т.1. – 53-58.
7. *Ген Цзінхен*. Сценічні засоби виразності естрадного виконавця / Ген Цзінхен // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб.матеріалів XI Міжнар. Педагогічно-мистецьких читань пам’яті проф. О.П. Рудницької / [голов.ред.: І.А. Зязюн]. Вип. 5 (9). – Чернівці: Зелена Буковина, 2014. – С. 282-284.

АНОТАЦІЇ

Ген Цзінхен. Формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами естрадного співу . – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертації досліджено проблему формування сценічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Проаналізовано та систематизовано обрану дефініцію за галузями наукового знання, дано власне розуміння змістової сутності цього поняття, визначено стан дослідженості проблеми в теорії та практиці педагогічного знання. Визначено психолого-педагогічну сутність та компонентну структуру сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва, розроблено критерії і показники сформованості досліджуваного феномена у студентів музично-педагогічних факультетів, обґрунтовано поетапну методику формування сценічної культури майбутніх учителів у процесі навчання естрадного співу.

Запропонована методика формування сценічної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва ґрунтується активізації мотиваційної, когнітивної і діяльнісної сфер особистості студента у процесі опанування естрадного співу, передбачає послідовність проведення педагогічної роботи згідно мотиваційно-стимулюючого, інформаційно-накопичувального, діяльнісно-коригувального та творчо-самостійного етапів.

Результати дослідно-експериментального дослідження довели ефективність розробленої методики та її значущість для подальшого вдосконалення теорії та практики фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Ключові слова: майбутній учитель музичного мистецтва, сценічна культура, естрадний спів, поетапна методика.

Ген Цзинхен. Формирование сценической культуры будущих учителей музыкального искусства средствами эстрадного пения. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2015.

В диссертации исследовано проблему формирования сценической культуры у будущих учителей музыкального искусства средствами

эстрадного пения. Проанализовано и систематизировано избранную дефиницию „сценическая культура будущего учителя музыкального искусства” в теоретических выводах различных отраслей научного познания, дано собственное понимание содержания этого понятия как *многоуровневой совокупности физических, моральных и духовных качеств личности учителя, которые в своем единстве порождают гармонию добра и красоты в изучении искусства музыки в условиях концертной музыкально-исполнительской деятельности, а также способствуют личностному и профессиональному саморазвитию.*

На основе анализа специфики вокальной, в частности эстрадно-исполнительской подготовки студентов педагогических университетов определены содержательные аспекты сценической культуры, что способствовало рассмотрению *структуры* исследуемого феномена, а именно: мотивационного, когнитивного и деятельностного компонентов.

Согласно компонентной структуры изучаемого феномена разработаны критерии формирования сценической культуры будущего учителя музыкального искусства: мотивационно-эмоциональный, познавательно-информационный, творчески-деятельностный.

В процессе экспериментально-исследовательской работы согласно разработанного критериального аппарата определены уровни сформированности сценической культуры студентов институтов искусств: высокий, средний, низкий.

В диссертации освещена авторская методика формирования сценической культуры будущих учителей музыкального искусства средствами эстрадного пения, которая основывается на *принципах*: эстетической направленности, индивидуализации учебного процесса, культуросоответствия, творческого самовыражения, эмоциональной насыщенности, комплексного влияния, педагогического артистизма; предполагает наличие *педагогических условий*: создания творческой атмосферы занятий, интеграции индивидуально-аудиторной и концертной деятельности, активизации эстрадно-исполнительской деятельности на основе творческого самовыражения; использования *методов*: психологической поддержки, создания ситуаций «успеха», эмоционально-образной концентрации, ролевой игры, представляемой аудиторией, презентации личностных возможностей в процессе исполнения эстрадных произведений, рефлексивного осмысления своих переживаний в процессе концертной деятельности и другие. Последовательность проведения педагогической работы определена согласно мотивационно-стимулирующего, информационно-накопительного, деятельностно-творческого и творчески-самостоятельного этапов.

Поэтапная методика формирования сценической культуры будущих учителей музыкального искусства средствами эстрадного пения успешно апробирована в процессе формирующего эксперимента. Сравнительная характеристика полученных данных в экспериментальной и контрольной

группах убедила в эффективности предложенной методики и перспективность ее использования в условиях музыкально-педагогического образования Украины и Китая.

Ключевые слова: будущий учитель музыкального искусства, сценическая культура, эстрадное пение, поэтапная методика.

Geng Jingheng. Formation of Stage Culture in Future Teachers of Music Art by Means of Pop Singing. – Manuscript.

Thesis for the Candidate Degree of Pedagogical Sciences with a specialization in 13.00.02 – Theory and Methods of Music Education. – National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. – Kyiv, 2015.

The problem of formation of stage culture in future music art teachers was studied in the thesis. The definition chosen was analyzed and systematized by branches of scientific knowledge, the author's understanding of the comprehensive essence of this concept was given, and the state of exploration of a problem in the theory and practice of pedagogic knowledge was defined. The psychological and pedagogic nature and component structure of the stage culture of the future music art teacher were defined, the criteria and indicators of formation of the phenomenon studied in students of music-pedagogical faculties were developed, a gradual method of formation of stage culture in future teachers during the study of pop singing was justified.

The proposed method of stage culture formation of a future music art teacher is based on activation of motivational, cognitive and activity areas in the personality of a student during mastering pop singing; it provides for a sequence of pedagogic work performed in accordance with motivational and incentive, informative and accumulative, activity-related and corrective, as well as creative and independent phases.

The results of research and experimental studies have proven the effectiveness of the developed method and its significance for further improving the theory and practice of professional training of future music art teachers.

Key words: future music art teacher, stage culture, pop singing, gradual method.